

Något om Magdalenahemmet Fristad och räddningsarbete.

54 J x Br. agdalena hemmet Fristad

Färg
Pol. Kon
Magdalena
(Br)

HEMMET FRISTAD

HEMMET FRISTAD

Kungl. biblioteket

0 0000 000095028

NÅGOT OM HEMMET FRISTAD

OCH

RÄDDNINGSSARBETE

CENTRAL-
TRYCKERIET
STOCKHOLM
1906

0 000 000000000

Det har ofta slagit mig, att, när räddningsarbete bland fallna kvinnor kommer på tal, de flesta anse det som något så hopplöst, att all känsla af förpliktelse gent emot dessa mer än alla andra vanlottade synes helt och hållet saknas. En eller annan, icke många, har själf någon tid sysselsatt sig med en sådan olycklig och gjort sorgliga erfarenheter. Några ha på nära håll följt andras verksamhet och för denna måhända gjort ekonomiska uppoffringar, men däraf sett liten eller ingen frukt. Andra åter veta genom hörsägen, att det ej lönar sig att offra tid eller penningar för dessa olyckliga, för hvilka de likväl hysa ett visst, om ock med afsky blan-

dadt medlidande. Och, »när man intet kan göra för dem, är det bäst att helt och hållet lämna tanken på dem», en tanke, som blott medför obehag och smärta.

Och samma hopplöshet finna vi som oftast äfven hos dessa vilsekomna själfva. »För mig är det för sent», säga mycket unga läppar. »Det har gått för långt; jag kommer aldrig ur det.» Denna modlöshet, som växer med hvarje nytt fruktlöst resningsförsök, torde vara det största hindret för den fallna att komma och söka hjälp. De veta, att kampen blir hård — endast de själfva veta *hur* hård — mot egna frestelser, de veta hur svårt det blir att slippa ur alla band och bojor, huru tungt arbetet blir för att vinna bröd och återeröfra medmänniskors aktning, ja förlåtelse.

Det är hoppet, som först och främst måste väckas till lif i den olyckligas hjärta. Låt oss följa en sådan vilseförd från hennes första inträde inom Fristads område. Hon kommer en dag och bultar på hemmets dörr. Kanske har hon länge lidit under sin förnedring och olycka, kanske har hon länge kämpat med sig själf för att kunna taga detta steg. Eller ock är hon

sjuk, nedbruten och utarmad, eller jagar henne skräck för polisen. Måhända kommer hon raka vägen från fängelset för att söka skydd mot sig själf och andra. Man öppnar, och hon stiger in. Icke något af fängelse, icke långa, grå korridorer, intet tungt och dystert möter henne. Midt emot sig ser hon en stor öppen spis, uti hvilken, om vädret är kallt och ruskigt, en vänlig brasa flammnar, tvenne soffor inbjuda till hvila, och öfver alltsammans sväfvar ett varmt rödaktigt skimmer. Det är i hallen hon inträdt. En dörr öppnas och hon bjudes att stiga på. Ett ögonblick häjdar hon sig framför dörren och läser de stora, tydliga, färgrika orden: »*Se, Jag gör allting nytt*». Hon säger hvad hon har på hjärtat och framställer sin begäran att få stanna. Hon får löfte därom, stiger ut och läser öfver dörren midt emot: »*Trofäst är Herren*.» — Alltså håller Han det han lofvar! Måhända har redan en gnista hopp tändts uti det mörka hjärtat.

Hon får gå vidare. Inga nya målade ord tränga undan minnet af de första. Nu kommer korridoren, men det skiner sol från de gula väggarna och en grön, liflig ranka nära uppe vid takkanten följer med hela vägen och

håller vandraren sällskap. Hon får aflägga sina egna kläder — det kan vara paltor, och det kan vara siden — aftvä sin yttre orenhet uti anstaltens badrum och ikläda sig en tjänarinnas enkla, men vårdade dräkt. Känner hon ej redan en börjande förnyelse? Öfver allt i hemmets inredning möter henne enkla, värdiga former, varma, lifliga färger, och solljuset tränger sig in öfverallt. Viker ej modlösheten hos den, som träder in i det glada hemmet, modlösheten hos den tagande, så väl som hos den gifvande?

Så flyttar hon in i sitt lilla glada rum i två färger, med den rena goda bädden, bord, två stolar, ett tvättställ och på ena väggen en liten hylla, där hon ställer upp sina fotografier, kort och småsaker. Så småningom får den lilla kammaren en personlig prägel: hon älskar blommor, och snart har hon en liten rad krukor med små plantor; hon tycker om barn, och kamraternas gifmildhet samlar efter hand dit några af de barnporträtt, som finnas inom hemmet. På födelsedagarna, då flaggan hissas och festligt kaffebord dukas, byta småsakerna rum, och man kan få se kort eller andra kära småting gå kamratkretsen rundt. Hon får ej tala om det gamla lifvet, hennes sinne och

tankar skola fyllas med nya bilder, nya intressen; hon är omplanterad och skall begynna skjuta nya lifsrötter. Och vi tro, att det nya huset, sådant det nu är byggdt och inrättadt, skall tillsammans med den kristliga uppfostran det skänker och det arbete som där läres, afgifva den rätta jordmånen för det nya lifvets växt.

Något religiöst tryck öfvas ej, blott det att alla måste närvara vid de gemensamma korta andaktsstunderna. Men hon måste efterkomma hemmets ordningsregler, får i mån af krafter deltaga uti arbetet och måste lyda alla gifna föreskrifter. Och det regelbundna lifvet, den friska luften, den enkla närande födan, sömnen på naturliga tider, arbetet, den kärleksfulla, men fasta ledningen, allt verkar lugnande och stärkande på det förstörda nervsystemet, och hon kan å sin sida afgifva jordmånen för en ny människa.

Så blir den, som blifvit upptagen och står kvar, efter hand allt mera normal, får mera uthållighet i arbetet, mera lugn i lynnet, större förmåga att vara stilla vid ett arbete. »När jag kom hit», berättade mig en 17-åring, »kunde jag aldrig läsa bara i *en* bok. Jag bläddrade och tittade på ett blad

här och ett där, och så tog jag en annan. Nu kan jag läsa en hel bok ut och tycker det är roligt.»

Uti tidningarna hafva i början af denna månad stått intagna mer eller mindre fullständiga redogörelser, och mycket välvilliga sådana, för så väl invigningen af det nya hemmet som för själfva byggnaden. Dess yttre har beskrifvits som »ståtligt», »imponerande», »nästan slottslikt» o. s. v. Men alla synas vara eniga om, att inredningen varit enkel och praktisk på samma gång som vacker och tilltalande. Husets problem att vara »ett ljust och gladt och varmt hem» på samma gång som »en skola uti allt slags nyttigt husligt arbete», såsom ordförandens ord föllo uti hälsningstalet till gästerna, synes hafva funnit en lycklig lösning: hemmet verkar ej inrättning, fastän det är stort, ej fängelse, fastän de, som där upptagas, måste afsäga sig sin frihet för den tid de vistas där. Husets bredd utan de framspringande gaflarna och midtelpartiet, hvilka just förläna det »slottslika» utseendet, skulle endast vara längden af två flickrum plus den mellan dessa liggande korridorens bredd. Men genom den nämnda anordningen har man vunnit utrymme på samma

gång som ljus, och uti de utspringande partierna ligga alla de för arbetet behöfliga större lokalerna äfvensom vårdarinnornas jämförelsevis större rum. Stort utrymme erfordrades, då enligt hemmets på erfarenhet grundade principer hvarje skyddsling bör hafva sitt eget rum och plats önskades för 36 sådana.

Arbete och undervisning kräfvade dessutom stort svängrum. Man tänke sig, hvad ensamt tvättinrättningen drager med sig: i källarvåningen, tvättstuga med plats för 3 större vattenvärmare, 2 d:o sköljbassänger, centrifug, byckar, aflastningshyllor, plats för 10 tvätterskor vid lika många tvättbunkar, maskin- och kolrum, hissrum, förvaringsrum för otvättade kläder, som där skola räknas och ordnas, mangelbod samt strykstuga med vedförråd, i de andra våningarna rum för de bägge förestånderskorna, i vindsvåningen, vattencistern, rymmande 12,000 liter vatten, och stort torkrum. Inga uthus finnas, böra ej finnas, utan alla för ekonomien nödiga lokaler äro tillika med kök, bakstuga, badrum o. s. v. inrymda uti källarvåningen. Uti bottenvåningen finnas utom en del smårum, expéditionsrum, läkarens mottagningsrum, två arbets-

salar och ett par rum för vårdarinnor. Af midtelpartiet uti denna våning upptages bortre delen af hallen, den främre, med vid utsikt ned åt järnvägen och den kringliggande nejden, af matsalen, som med sina solgula väggar och träverket laseradt uti grönt, de hemväfda gulaktiga gardinerna och en stor hvilsam oljefärgstafla verkar lugn, glad och harmonisk. Våningen en trappa upp innehåller de flesta smårummen samt rum för föreståndarinna och biträden. Här och där finnas förrådsrum, därifrån rent linne och kläder utlämnas lördagar och eljest vid behof. I vindsvåningen kunna, om man så finner önskligt och lämpligt, ännu några flickrum inredas.

Men hvarför ej hellre låta hemmet så småningom växa ut i mån af de ekonomiska krafterna och i mån af växande kraf? Ja, först och främst bör man icke af lätt insedda skäl allt emellanåt hafva nybyggnader inom tomtområdet. Och i detta arbete förhåller det sig olika mot i mycket annat: huset är *grundlaget för arbetet och ett af de förnämsta uppfostringsmedlen*; icke ett slutresultat. Det har varit en kraftansträngning att få denna uppfostringsanstalt till stånd, men nu kan man ock på allvar begynna uppfostra.

Och därför att huset är så för ändamålet, ända in i minsta detalj inrättadt, som det är, kan man mottaga så pass många till uppfostran, och hoppas att undervisningen och arbetet skola träda så i förgrunden äfven i flickornas tankar, att en hel del rent personliga svårigheter, lynnighet, nervositet, leda, o. s. v., skola vika undan. Hvar och en, som är erfaren uti detta eller liknande uppfostringsarbete, vet, att det går bäst och lättast, när man har som mest att göra. Det stora arbetsområdet, där 8 à 10 arbeterskor omväxlande kunna sysselsättas uti tvättstugan samtidigt med att ett lika antal är upptaget uti mangel- och strykrum samt uti arbetssalarna, under det att några bli öfver för arbete i kök och hushåll, skall medföra mera omväxling, fart, intresse och träning uti arbetet, och flickorna skola känna, att här *lära de dock något*, som kan hjälpa dem att skaffa sig en hederlig och samhällsnyttig ställning, när de lärt ut. Den stora tomtarealen skall möjliggöra utveckling af hemmets resurser just i afseende på arbetet, och särskildt skall trädgården gifva både hälsosam sysselsättning och med tiden äfven inkomst. Två dagar uti den nu gångna veckan hafva helt och hållet upptagits af potatisplockning,

och snart ligga 30 tunnor potatis i hemmets källare. Man vill söka göra arbetet till ett behof och en vana för de unga kvinnorna, och detta skall då bli hvad som, näst Gud, håller dem uppe i striden, när de skola upptaga den på egen hand.

I hemmet upptagas endast de, som själfmant infinna sig, och bland dessa endast de yngre, då sammanblandning af olika åldrar afgjordt verkar skadligt, och då de äldre ej lämpligen torde kunna fostras till tjänarinnor. Den yngsta, som för närvarande vistas å hemmet, har i dagarna fyllt 16 år. De 34 å 36, som nu kunna intagas, äro ej fler än de, som förut på grund af bristande utrymme under hvarje år vägrats inträde i det lilla Hemmet Fristad, som sedan hösten 1896 varit inrymdt i villan Mamre i Sundbyberg och som nu öfverflyttat sitt namn och sina skyddslingar till det nyinvidga. När en flicka genomgått läroåren och visar sig pålitlig, erhåller hon genom hemmets bemedling anställning i familj, och får då med sig en utstyrsel lik den, som vid invigningstillfället var utställd med hemmets öfriga arbeten. Flere af dem, som nu äro intagna, äro under det närmaste året

färdiga att utgå i tjänst, och några hafva förut utsändts från det gamla hemmet.

Hvilket mått af tro, kärlek, tålmod och själförsakelse det fordras af dem, som komma och, äfven de, afsäga sig sin frihet för att offra sig för dessa olyckliga, har en utanförstående icke lätt att föreställa sig. Men de, som stå uti detta arbete, lära däraf själfva och lära mycket. Ej heller står man detta arbete nära utan att ögonen öppnas för mycket af det onda, som icke synes, men som dock oafslåligt undergräfvat samhällena och fräter deras lifskraft. Och man förstår, att det är ett stort och ett alla samhällets ädlaste krafter värdigt arbete, ett om hvilket alla goda viljor borde enas, det att skapa bättre villkor och utvecklingsmöjligheter för de slakten, som komma. Men om den fallna systemen dömer man helt annorlunda, nej, man *dömer* öfver hufvud taget icke, man vill endast räcka henne handen och hoppas till Gud, att handtaget, hennes och hjälparens, må blifva så fast, att hon kan komma upp ur dyn och renad, lycklig, nyttig, gå den goda vägen.

* * *

Ofvanstående redogörelse för Hemmet Fristad och för den grundåskådning, som uppbär räddningsarbetet därstädes, stod att läsa uti tidskriften Dagny hösten 1902 strax efter sedan det nya hemmet vid Bromsten den 2 oktober s. å. blifvit invigdt.

Sedan dess har, i juni 1904, den förändring vidtagits i Hemmets administration, att Hemmet, utan att dock förlora sin karaktär af själfständig stiftelse och utan att dess ekonomiska ställning förändrats, anslutit sig till den Svenska Diakonissanstalten, hvilkens föreståndare och husmoder ingått uti Styrelsen. Arbetets fortvaro och utveckling eller i korthet Hemmets framtid torde genom denna anslutning till en organisation af den fasthet Diakonissanstalten äger på ett mera tillfredsställande sätt hafva blifvit betryggad.

Planen för arbetet och dettas gång hafva sedan denna redogörelse skrefs väsentligen förblifvit de samma. Anordningarna inom det nya hemmet hafva visat sig ändamålsenliga, och det ökade antalet af skyddslingar har icke förorsakat några olägenheter. Flickorna sofva ju i sina enskilda rum, och om

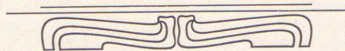
dagarne arbeta de på skilda afdelningar, hvarje med sin föreståndarinna, och råkas de vid måltider och på arbetsraster äro alla eller åtminstone några af vårdarinnorna tillstädes. Den lilla stund på kvällen, då de efter det egentliga dagsarbetet samlas en stund omkring aftonlampan, läses för dem högt någon god berättelse, under det de äro sysselsatta med något litet handarbete, och då synas de vara så upptagna af detta under en tydlig känsla af hvila och hemtrefnad, att de ej hinna oroa hvarandra eller bereda några svårigheter. Arbetet i allmänhet går jämförelsevis ledigt och lätt med de praktiska anordningar, som kunnat åstadkommas uti det för ändamålet inredda huset. Arbetsområdet har under de tre år, som förflutit, ytterligare något utvidgats. Jordarealen har genom en donation ökats, och inom området hafva uppförts och till Hemmet skänkts tvänne byggnader, ett mindre hus för grisar samt ett stall, hvilket utom hemmets häst inhyser 3 kor och en liten hönsgård. Åt flickorna önskas nämligen hälst plats till landet, därifrån många af dem från början kommit, och då det vid efterfrågan af tjänarinnor till landet ofta önskas någon vana vid husdjursskötsel, har man ansett, att någon insikt i denna

skall underlätta, i allt fall för några af dem, erhållandet af en i öfrigt passande anställning i familj.

Inträdet är fullkomligt afgiftsfritt. Hemmet kan ej för den unga kvinna, som vill lämna ett förnedrande och olyckligt lif, uppställa någon annan fordran än den, att hon kommer frivilligt och är villig att i allt lyda Hemmets ordningsregler. Den, som begär Hemmets hjälp och uppfostran inom det samma, den är så sjunken, så utblottad, så värnlös och vänlös, att hon intet annat och mer kan gifva. Utan att äga för bestridande af kostnaderna några egentligen fasta inkomster att räkna på, har Hemmet, utom skyddslingarnas arbetsförtjänst och en del årsafgifter från vänner till Hemmet, från arbetets begynnelse åtnjutit ett mindre anslag af Fångvårdsstyrelsen, egentligen beräknadt för de straffade bland skyddslingarna och därför något växlande, och från och med år 1905 från Stockholms stads Fattigvårdsnämnd ett anslag, utgående för år och beräknadt efter antalet underhållsdagar för de skyddslingar, som uti Stockholm äro kyrko- och mantalsskrifna. Men de många som i Stockholm ej äga hemortsrätt, de, som icke komma från straffanstal-

terna, de, som ännu icke på minsta sätt kunna bidraga till sitt uppehälle, skola de afvisas? Nej, vilja de komma och finnes för dem utrymme vill Hemmet å sin sida med glädje mottaga dem.

Får man hoppas, måste man hoppas, att hon som står där utanför dörren och klappar, fördärfvad, utblottad, sjuk och oduglig, skall blifva en upprättad, duglig, frisk, ja *ny* människa, då vågar man ock hoppas, att andra, lyckligare lottade än hon, skola öppna sina hjärtan för hennes nöd och att äfven de skola klappa på Hemmets dörr, för att få gifva hvad hon behöfver för sin räddning och upprättelse.

BILDER
FRÅN
HEMMET
FRISTAD

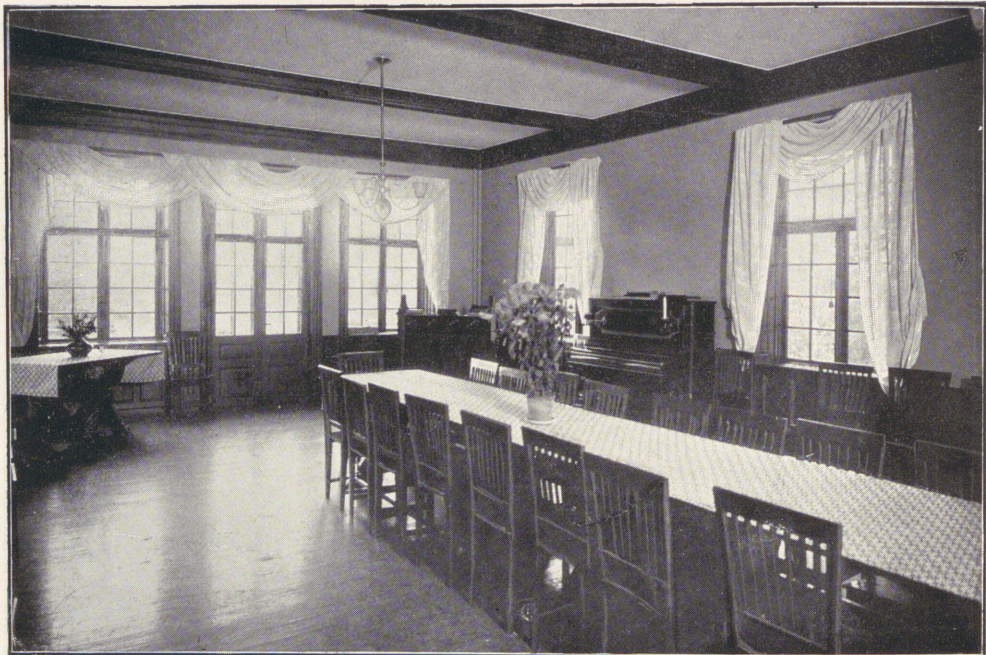
© 1911 FRISTAD

HEMMET FRISTAD.

HALLEN.

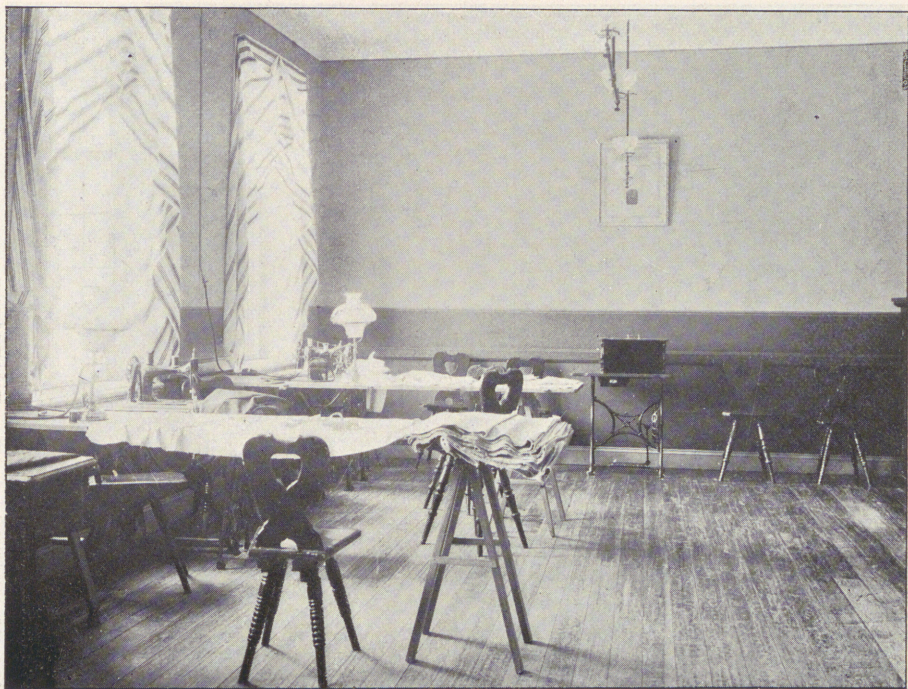
MATSAL OCH SAMLINGSRUM.

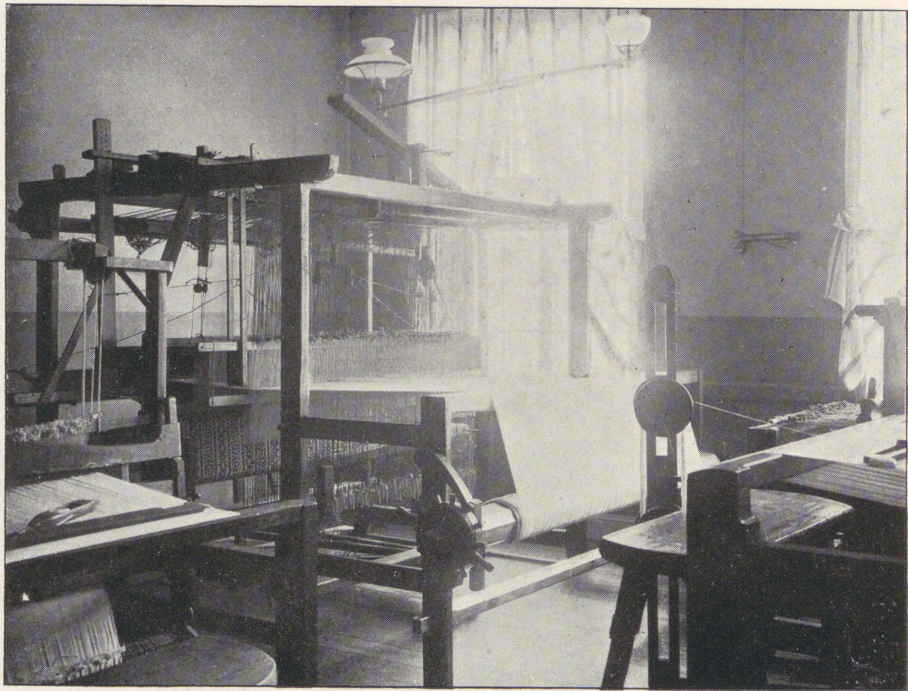
EN BIT AF KORRIDOREN.

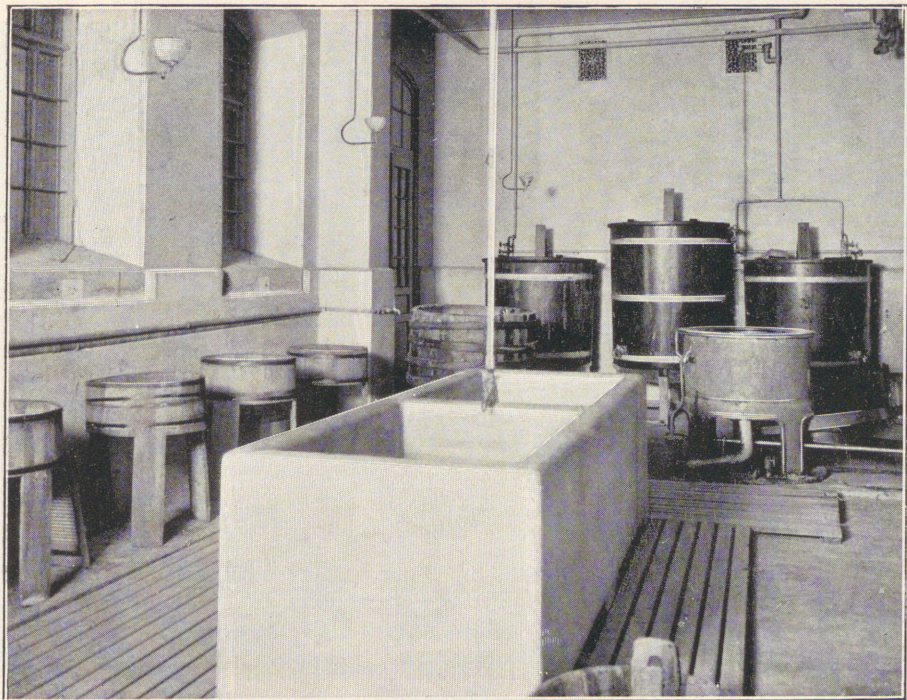
SKYDDSLINGS RUM.

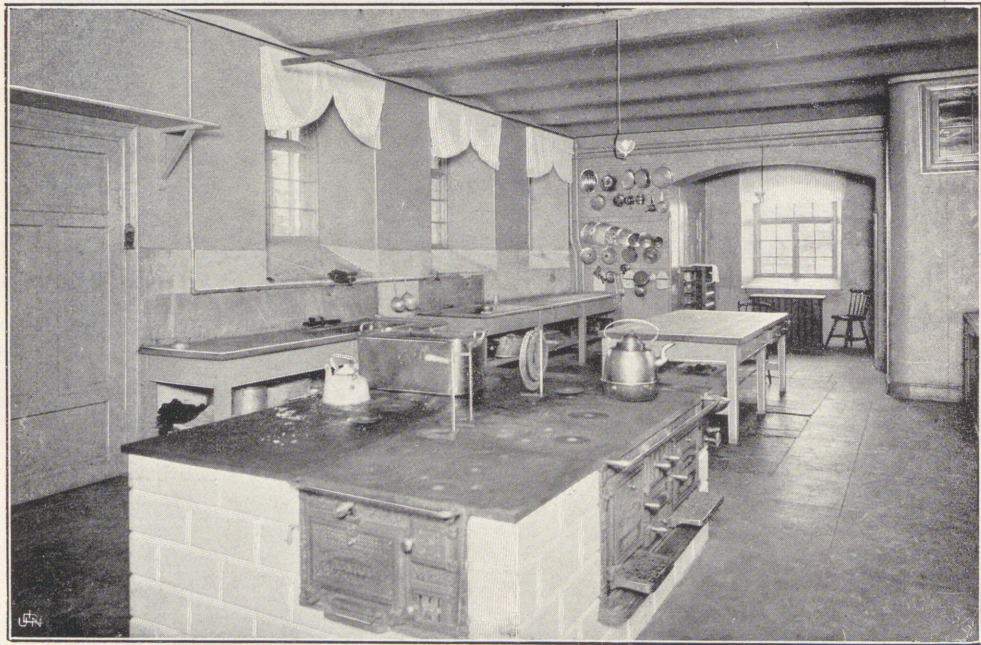
EN ARBETSSAL.

VÄFSALEN.

TVÄTTSTUGAN.

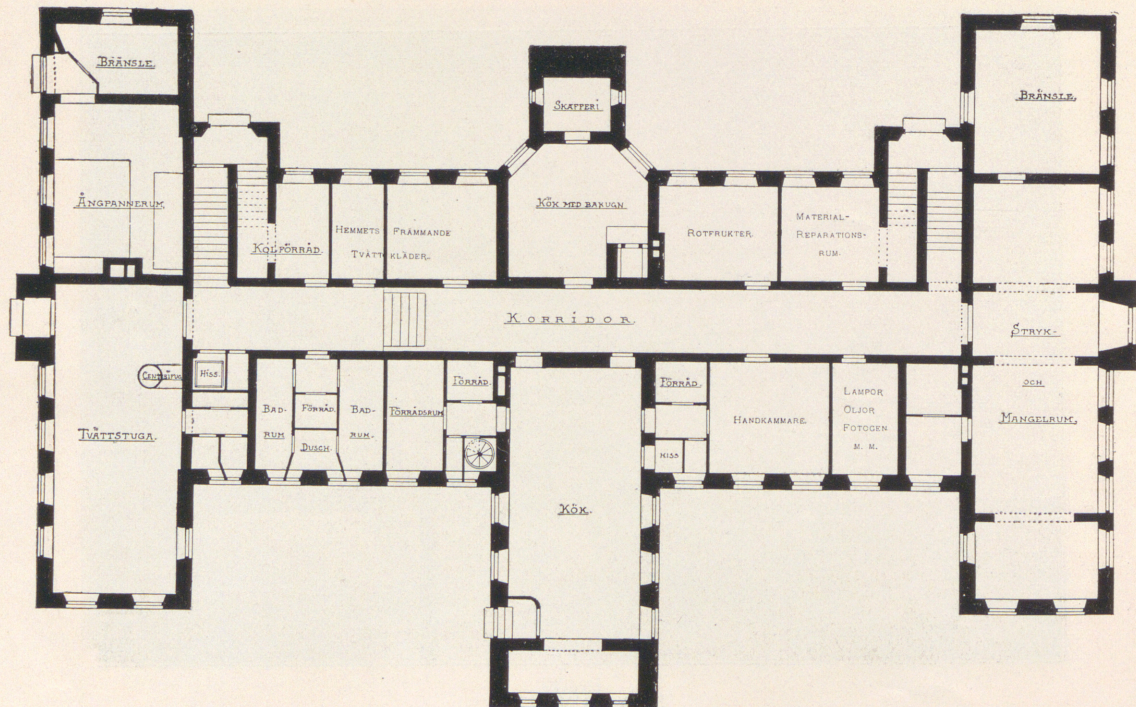

KÖKET.

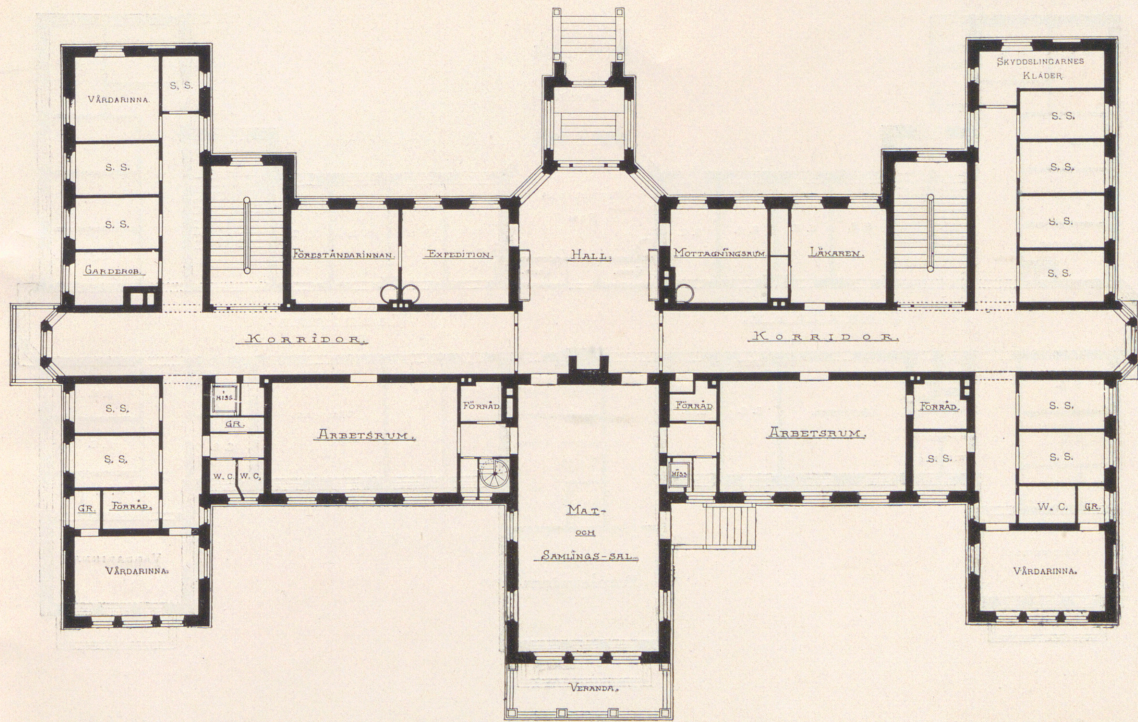

STRYKRUMMET.

PLAN AF KÄLLARVÅNINGEN.

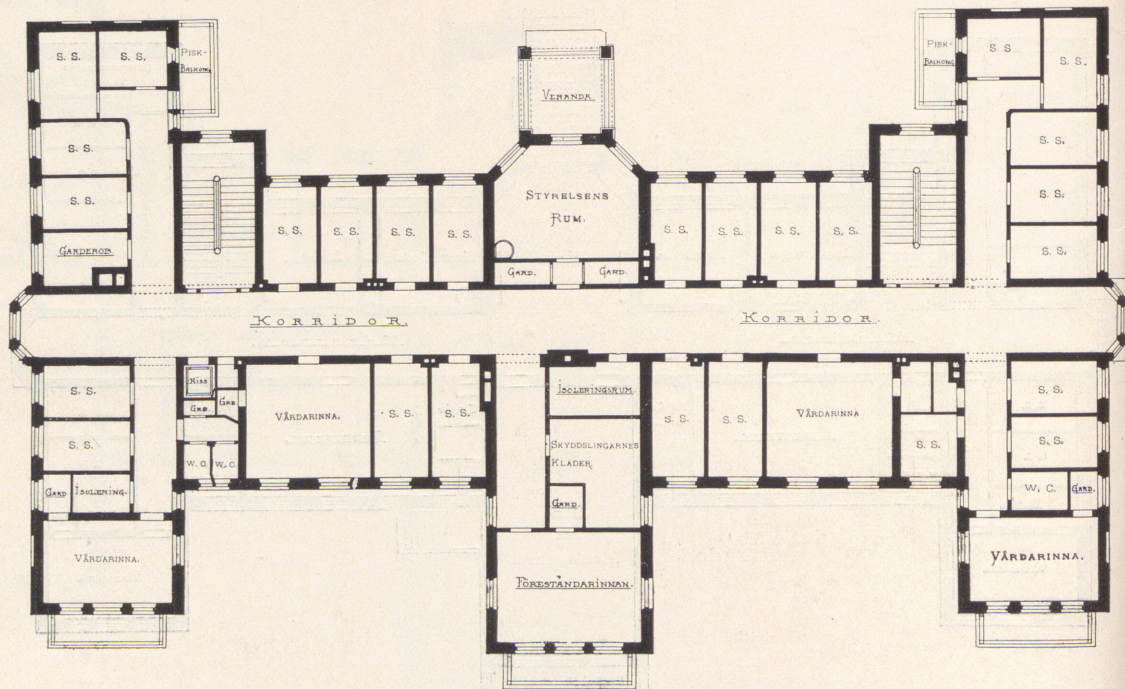

PLAN AF BOTTENVÅNINGEN.

S. S. betyder skyddslingsoffrum.

PLAN AF VÅNINGEN EN TRAPPA UPP.

EN VÄDJAN

TILL

DE LYCKLIGARE

FÖR

DE OLYCKLIGASTE

CENTRALTRYCKERIET
STOCKHOLM, 1906.
